

Jaargang 4 nr 2 april 2016

*Gezamenlijke uitgave
KNNV en IVN
in Noord West Overijssel*

Koppel

KNNV Koninklijke Nederlandse
Natuurhistorische Vereniging,
vereniging voor veldbiologie

KNNV Afdelingsbestuur
Postbus 171 8330 AD Steenwijk

Bankrek.nr: NL95INGB0001027674 t.n.v.
KNNV afd.
De Noordwesthoek Steenwijk.

Voorzitter en Redactiesecretaris

Ton Bode, 0521 512074
voorzitter@noordwesthoek.knnv.nl

Secretaris Thijs Krösschell, 0521 795081
secretaris@noordwesthoek.knnv.nl

Tweede secretaris Tilly Berkenbosch,
0513 688463
tilly.berkenbosch@planet.nl

Penningmeester en ledenadministratie
Annette Bos, 06 51387138
penningmeester@noordwesthoek.knnv.nl

Bestuurslid Emile de Leeuw,
0561 477880
1awfs@xs4all.nl

Bestuurslid Greet Sanderse
greet.sanderse@home.nl

Bestuurslid vacant

Waarnemingen Ton Bode,
0521 512074
ton.bode@planet.nl

IVN Vereniging voor natuureducatie en
duurzaamheid.

IVN Afdelingsbestuur
Postadres Havezatherweg 5
8066 PB Belt-Schutsloot

Bankrek.nr:NL45INGB0000342784 t.n.v.
IVN afd. Noordwest Overijssel Steenwijk

Voorzitter Rian Hoogma
Binnenpad 44 8355 BS Giethoorn
0521 362279
jagerhoogma@hotmail.com

Secretaris Lute Nederhoed
Havezatherweg 5 8066 PB Belt-Schutsloot
038 3866589
ivn-secr@solcon.nl

Ledenadministratie Lyda Feenstra,
de Hilde 4, 7948 DS, Nijeveen
0522 251098
lydafeenstra45@gmail.com

Tweede secretaris Roely Luyten
Het Eenspan 6 8332 JG Steenwijk
0521-523740
r.luyten@home.nl

Penningmeester Maarten Punt
Venebosweg 2 Ossenzijl 8376 EN
0561 851393
puntm@casema.nl

Bestuurslid Henk Mulder,
Oudeweg 97, 8376 HS Ossenzijl
0561 477574
henkmulder525@gmail.com

Bestuurslid Els Heibrink
Kampstraat 47 8331 GC Steenwijk
0521 510211 06 57187354
elsheibrink@hotmail.com

Werkgroepen KNNV en IVN overzicht coördinatoren

KNNV

Vogelwerkgroep Thijs Krösschell
0521 795081

jmkrosschell@ziggo.nl

Weidevogelbescherming Ynske Ypma
0521 360921

ynskeypma@home.nl

Wintervoeding Jaap de Jong
0521 362389

Plantenwerkgroep Annette Bos
06 51387138

annette.bos@kpnmail.nl

Vlinderwerkgroep Gerrit Padding
0521 516771

gerritpadding@hotmail.com

Geologiewerkgroep Wim Brussee
0521 516373

krebberbrussee@hetnet.nl

Werkgroep Wolterholten Ernst J. Kleis
0521 513845

ej.kleis@hetnet.nl

Lezingen Theo van de Graaf
0521 587345

tvandegraaf@home.nl

Excursies Saskia Holleboom en Hugo Hemelrijk
0521 850963

saskia_holleboom@hotmail.com

Natuur en milieuplatform Henk Plat
0561 452117

henk.plat@planet.nl

Websitebeheer Emile de Leeuw
0561 477880

webmaster@noordwesthoek.knnv.nl

Website

www.knnv.nl/noordwesthoek

Contributie en lidmaatschap
KNNV leden € 32,50
KNNV huisgenootleden € 17,50
NWH en NWH huisgenootleden € 15,00
(nieuwe NWH leden niet meer mogelijk)
De contributie moet voor 1 maart
ontvangen zijn. Opzegging schriftelijk voor
1 november opgeven aan de
ledenadministratie

IVN

Excursies en gidsen Els Heibrink
0521 510211 06 57187354

elsheibrink@hotmail.com

Cursussen Lucille Keur
0561 477574

lkeur@hetnet.nl

Vogels Albert Steenbergen
0521 513547

alb.steenbergen@hotmail.com

PR Jan Feenstra, Nijveen
0522 251098 06 53116070

janfeenstra46@gmail.com

Natuurkoffers contactpersoon
Gerry Teurlinckx

0521 513495

gerryteu@ziggo.nl

**Werkgroep Jeugd natuurclub
De Weerribben**

Wieke Nijland contactpersoon
0522 244766

janenwieke88@gmail.com

Websitebeheer Louis Volkers
0521 521377

ivn.nwo.web@gmail.com

Website

www.ivn.nl/afdeling/noordwestoverijssel

Contributie IVN € 18,50 per jaar
Leden ontvangen het blad "Koppel" en
"Mens en Natuur", tijdschrift van het
landelijk IVN.
Donateur kan iedereen worden, die geen
werkend lid kan of wil zijn, maar wel het
verenigingswerk wil steunen: bijdrage
€ 18,50 incl "Koppel"
Huisgenotenlid bijdrage € 5,00
Beëindiging van het lidmaatschap IVN
Noordwest Overijssel, via schriftelijke
opzegging bij het secretariaat van het IVN
voor 1 november van het lopende jaar.

INHOUD

blad 2.....	Van de redactie
blad 3.....	Van de voorzitters
blad 4.....	Uit het IVN bestuur
blad 6.....	Column
	Mijn mooiste plekje
blad 8.....	Rubriek mededelingen
blad 9	Rubriek hulp gezocht
blad 10.....	Rubriek aandacht voor
blad 13.....	Rubriek terugblik (verslag van)
blad 19.....	Wandeltip
blad 23.....	Weidevogel bescherming
blad 26.....	Vogelwaarnemingslijst
blad 27.....	Gierengedrag
blad 29.....	Activiteiten IVN en KNNV
blad 38.....	Agenda van KNNV en IVN
blad 39.....	Vooraankondigingen
blad 40.....	Agenda

“Koppel”, jaargang 4 , nummer 2, tweede kwartaal 2016.

Natuurtijdschrift “Koppel” is een gezamenlijke uitgave van de KNNV en het IVN.

Redactie : Adrie Janne Westerneng

Vormgever : Gijs Westerneng

Drukwerk: drukkerij Hovens Gréve BV te Steenwijk

Foto voorpagina Ton Bode, achterzijde Wilbert Bijzitter

Belangrijke informatie voor het aanleveren van kopij:

graag op A5 formaat, via de mail en als **platte tekst (zonder opmaak)**.

geen pdf bestand, foto's op een apart bestand.

Het volgende nummer verschijnt per 1 juli 2016.

Kopij hiervoor graag voor 1 juni

Redactieadres Schoolstraat 27 8371 WJ Scheerwolde.

E-mail redactiekoppel@gmail.com

Van de redactie

Het voorjaar is een periode bij uitstek voor onze verenigingen. In de natuur staat alles op scherp. De knopjes ontluiken, de vogels zijn druk doende met takjes en strootjes om het nest zo gauw mogelijk in orde te hebben, kortom alles is in rep en roer. Heerlijk, die frisse wind en die steeds warmer wordende zonnestrallen!

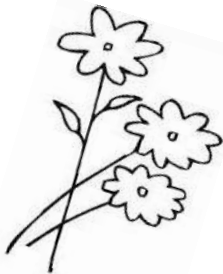

Het bestuur heeft niet stilgezeten. Bijeenkomsten en vergaderingen wisselden elkaar af. De coördinatoren hebben weer het nodige werk verricht. Wij merken dat als eerste, bij het binnenkomen van alle informatie. Als we alles hebben bekeken en de voorzitters geven groen licht, dan buigt Gijs zich over de lay out om de teksten en de foto's zo voordelig mogelijk uit te laten komen.

Deze Koppel gonst van de diversiteit aan onderwerpen, als we de excursies onder de loep nemen. Het gaat over nachtegalen en zwaluwen, vroege vogels op de fiets, libellen, meervleermuizen, paddenstoelen en nog veel meer. Ontdek het zelf. Er wordt zelfs een fotografiewandeling gehouden.

Mocht u door dit alles ook enthousiast worden, dan is er nog hulp nodig bij de Jeugd Natuurclub en assistentie gevraagd bij de lezingen. (rubriek hulp gezocht). Theo van de Graaf heeft een wandeling in onze directe omgeving uitgeschreven. Dat is natuurlijk interessant. Ik neem direct een duik in het verhaal over de Roomsloot! Wordt vervolgd.

Adrie-Janne

Van de voorzitters

Beide afdelingen hebben hun jaarlijkse ledenvergadering weer achter de rug. Op deze vergaderingen wordt de gang van zaken besproken en doen de werkgroepen verslag van hun activiteiten in het afgelopen jaar. Uit de verslagen, die op de websites te vinden zijn, valt af te leiden dat we veel organiseren. Soms doen we dat

op 'eigen houtje', maar vaak ook gemeenschappelijk. De uitdrukking 'Samen staan we sterk' is op bepaalde terreinen wel van toepassing.

Voor ons ligt de tweede Koppel van dit jaar met een wisselend aanbod van excursies. Lezingen komen weer in het najaar, als de donkere maanden eraan komen. Theo van de Graaf heeft aangegeven, dat hij na vele jaren de lezingen te hebben geregeld, zijn aandacht nu op andere zaken wil vestigen. De besturen zijn daarom op zoek naar een lid dat het leuk vindt om deze klus enkele jaren te klaren. De verschillende stukjes in dit nummer geven ook een beeld van wat er in onze omgeving omgaat en hoe we dat beleven. Aandacht is er tegenwoordig voor de (ongewenste) verstening van onze tuinen in de bebouwde kom. In het 'Living Planet Report Natuur in Nederland' dat in 2015 verscheen wordt gesteld dat bijna 15% van ons landoppervlak bebouwde kom is en dat dit aandeel nog toeneemt. De natuur in steden en dorpen ging in de periode 1990-2013 achteruit. In dat tijdsbestek zijn de populaties broedvogels en vlinders met 30% afgenomen. Daarbij wordt aangetekend dat vlinderpopulaties gedurende de gehele periode achteruit gingen, terwijl de populatie broedvogels de laatste tien jaar stabiel te noemen is. Vergroenen is een oplossing voor een aantal problemen. Alle betrokkenen, dus ook u als burger van deze gemeente kan aan die vergroening een bijdrage leveren.

De natuur dichtbij huis is een natuur om van te houden. Dat geldt ook voor het platteland. Door de monoculturen van gras kon in 2014-2015 een geweldige muizenplaag ontstaan, ook in West-Overijssel. Wat voor de één een plaag is (de boer), is voor de ander een lust. Bij het laatste denken we vooral aan de predatoren van veldmuizen, zoals de grote zilverreiger en de velduil. Het platteland verdient het ook om natuurlijk te worden ingericht.

Wij wensen u veel leesplezier en hopen u bij een excursie, wandeling of andere activiteit te mogen ontmoeten.

Rian Hoogma en Ton Bode

UIT HET IVN-BESTUUR

door Jan Feenstra

Wil je iets schrijven over de zaken waar het bestuur mee bezig is? De vraag lijkt gemakkelijk, maar het beantwoorden ervan valt niet mee. Tenminste niet als je er een enigszins leesbaar verhaal van wilt maken en niet wilt vervallen in het opsommen van droge feiten. Toch waag ik een poging om in elke editie van “Koppel” iets te zeggen over waarmee het bestuur zich bezighoudt. Ik beperk me dan niet alleen tot wat in de vergaderingen aan de orde komt, maar zal ook, indien relevant, kort memoreren hoe het bestuur, al dan niet voltallig, in de praktijk acte de présence geeft.

Jaarvergadering

Als ik dit schrijf is de jaarvergadering op 14 maart al achter de rug. Hopelijk hebt u genoten van de lezing van Jos Hooijmeijer over het weidevogelbeheer. Het is de eerste algemene ledenvergadering die door de vorig jaar gekozen voorzitter Rian Hoogma wordt geleid. Wellicht is Roely Luyten tijdens deze vergadering gekozen tot bestuurslid. Vorig jaar rondde zij met succes de cursus natuurgids af en ze helpt Els Heibrink, coördinator van de gidsen, bij de uitoefening van deze taak. De secretaris en penningmeester hebben de jaarstukken voor deze ledenvergadering tijdig gereed, zodat iedereen daarvan vooraf kennis kan nemen. Omdat de financiële afdelingsafdracht aan het landelijk bureau van IVN is verhoogd, is ter compensatie een voorstel tot contributieverhoging ingediend. De kaspositie blijft hierdoor ongemoeid.

Vertegenwoordigingen

IVN Noordwest-Overijssel is en wordt bij diverse overleggen betrokken. Op uitnodiging van Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer praten de voorzitter en penningmeester met deze organisaties over een verdere samenwerking. Belangrijk is ook de participatie van de voorzitter in de commissie Educatie en Communicatie van Nationaal Park Weerribben-Wieden, nu het beheer van dit Natura 2000-gebied is overgedragen aan de gemeente Steenwijkerland.

Asielzoekers

In de afgelopen maanden komen enkele bestuursleden van IVN samen met een aantal vrijwilligers twee keer in actie voor een groep asielzoekers die belangstelling heeft voor de natuur. In de Weerribben wordt een wandeling gemaakt en in en rond

Giethoorn een rondvaart. Steenwijkerlands burgemeester komt alle betrokkenen persoonlijk complimenteren.

IVN - hoek

Onder verantwoordelijkheid van bestuurslid Henk Mulder is een IVN-hoek gerealiseerd in het buitencentrum van SBB in Ossenzijl. Door een interne verhuizing heeft deze hoek een andere plek gekregen. Er moeten nog enkele aanpassingen worden verwezenlijkt, waarna iedere bezoeker kan kennismaken met IVN. Het thema is winter- en voorjaarsvogels. Henk Mulder gaat ook aan de slag met het ontwikkelen van fiets- en wandelapps.

Activiteiten

Ook in 2016 wordt weer een ledendag georganiseerd. Daarnaast doet het IVN net als vorig jaar mee aan de slootjesdagen en het evenement "Over het hek". Te zijner tijd volgen over deze activiteiten nadere mededelingen.

Coördinatoren

Elke discipline binnen IVN Noordwest-Overijssel heeft een verantwoordelijk coördinator. Op 18 januari komen alle coördinatoren bijeen om verslag te doen en ervaringen uit te wisselen. Voorzitter Rian Hoogma memoreert dat het opvallend is dat zoveel betrokken vrijwilligers zich inzetten voor IVN, waarvoor zij iedereen mede namens het bestuur bedankt.

IVN en KNNV

Op landelijk niveau is bekend gemaakt dat de fusie tussen KNNV en IVN vooralsnog niet doorgaat. Wel is door partijen op 16 februari een samenwerkingsovereenkomst ondertekend. Deze heeft betrekking op een drietal deelgebieden, waarvan educatie en cursussen de belangrijkste zijn. In Noordwest-Overijssel is al geruime tijd sprake van een constructieve samenwerking. De wederzijdse besturen ontmoeten elkaar enkele keren per jaar om over tal van raakvlakken van gedachten te wisselen en afspraken te maken.

Kennismaking

De IVN-afdeling Norg wil dit jaar met zijn leden een bezoek brengen aan IVN Noordwest-Overijssel om nader met dit gebied kennis te maken. Ook leden van IVN Noordwest-Overijssel worden hierbij betrokken. Een goede zaak dit soort uitwisselingen, zo vindt het bestuur.

Tot zover deze berichtgeving. Opmerkingen en suggesties zijn van harte welkom. In het julinumnummer van "Koppel" leest u de volgende aflevering. Tot die tijd kunt u voor nieuws over IVN en voor allerlei natuurweetjes terecht op www.facebook.com/ivn noordwest-overijssel. Als u deze pagina liked mist u niets.

column

door Adrie Janne

Heb je even tijd?

Het speelt maar steeds door mijn gedachten: het begrip tijd. Zo vaak gebruiken we dat woord! Dat wordt tijd! Je bent niet van deze tijd. De tijden zijn veranderd. Ik heb nu geen tijd. De tijd zal het leren. Je bent op tijd. Bedtijd, etenstijd, sluitingstijd, oogsttijd, bloeitijd, broedtijd, stille tijd, oorlogstijd, het is je tijd. En van vroeger op school ook nog eens de onvoltooid verleden tijd en de voltooid tegenwoordige tijd. Barre tijden, een tijd van komen en een tijd van gaan. Heel ons leven is doordrenkt van dit woord. Onze dagen worden er door bepaald. Onze plannen worden eraan opgehangen. De agenda herinnert ons eraan, van uur tot uur. Die tijd, die ons tussen de vingers door glipt en je het gevoel geeft, dat je tijd te kort komt. Ik moet denken aan Gijs, die een serie klokken maakte met onderin een laatje voor als je tijd over had! De weken, de dagen, de uren, ze vliegen voorbij. De

wintertijd ligt al weer achter ons en de zomertijd kondigt zich aan. 'Morgens worden we weer gewekt door vogelgekweeter en het kwik van de thermometer loopt gaandeweg op. Het is tijd om op te staan. Tijd, om erbij stil te staan, dat elke dag een cadeautje is. Dat we hier in vrijheid leven en dat we erop uit kunnen trekken om eindeloos te genieten van onze prachtige omgeving. Wil je je aansluiten bij de groep? Dan is er keuze genoeg. Onze verenigingen helpen je graag. Weinig tijd: tijd voor een excursie. Tijd genoeg: wacht het aanbod van de IVN zomerweek af. Tijd over: de KNNV nodigt je weer uit voor een groepsvakantie in het buitenland. Wat het ook wordt: neem de tijd!

Mijn mooiste plekje

Door Roely Luyten

In zo'n mooie omgeving waarin wij wonen is het moeilijk een mooiste plekje te beschrijven. Het unieke natuurgebied Weerribben-Wieden, de stuwwallen bestaand uit de Woldberg, Havelterberg en Holtingerberg, met een doorsteek naar NP Drents-Friese Wold, het NP Dwingeloosche heide, zo kan ik nog wel even doorgaan. Maar wat ik toch erg ben gaan waarderen is het rondje Wieden-oost waar we in de afgelopen winter maandelijks met drie personen de watervogeltelling voor Natuurmonumenten hebben gedaan.

We starten bij de kijkhut in Wanneperveen, kijken over het Eiland en genieten van de mooie kleurenpracht en stilte in deze omgeving. Hier zien we veelal knobbelzwanen, zilverreigers, verschillende soorten ganzen, nonnetjes en smienten.

blad 6

Koppel april 2016

Daarna gaan we vanaf de Gasthuisdijk een dijkje over, dat zonder vergunning niet toegankelijk is. Dit dijkje loopt richting de Auken. Dit gebied heet de Zuidveense achtervenen en dit vind ik een ontzettend mooi stukje. Aan ene kant van het dijkje

staat riet, waardoor het gebied ook van de weg afgescheiden wordt en aan de andere kant is het gebied plasdras. Op het dijkje loop je richting een meertje. De diversiteit in watervogels is hier bijzonder groot. Watersnippen die langs ons heen vliegen, waterpiepers laten zich horen, in de verte diverse aalscholvers en ganzen die zich op het dijkje aan het meertje ophouden, een waterral laat zich soms horen, bokjes hebben we gezien, bij het meertje zien we onder andere nonnetjes, pijlstaarten, en wintertalingen. Op het plasdrasgedeelte houden zich grote groepen kieviten op, vergezeld van goudplevieren, ook prachtig in de vlucht. We hebben een keer een groep van 4000 geteld.

Langs de Gasthuisdijk maken we nog enkele uitstapjes en dan gaan we naar de Auken. Onderweg tellen we zeer veel ganzen. Bij de Auken maken we een omtrekkende beweging rondom de kijkhut. Dit is een wandeling van ongeveer een uur die ook uitzonderlijk mooi is, maar het gebied is alleen toegankelijk met vergunning. Doordat we langs de bosschages langs de plas lopen, vallen we minder op waardoor we veel watervogels waarnemen. Na de Auken tellen we in nog twee gebiedjes, ook mooi, maar niet zo overweldigend als de vorige gebieden. De beleving van de natuurgebieden tijdens de telling vind ik overweldigend. In dit mooie gebied hebben we al 68 soorten watervogels geteld.

Ik kan het zeer aanbevelen als je tijd hebt om aan deze watervogeltellingen mee te doen. Het kost een dag per maand. Enige vogelkennis is nodig of je kan je laten bijstaan door iemand die er veel van weet, waardoor je veel leert. Het is heerlijk zo'n dag in de natuur waarbij je ook nog nuttig bezig bent.

Nieuwe leden

Elke vereniging is blij met de komst van nieuwe leden. Het IVN heet de volgende leden dan ook van harte welkom!

Dit zijn ze! Paula Stuart uit Basse, Jeannet Kragt uit Ommen, Anneke Zuidema uit Steenwijk, Puck Moleveld uit Wetering, Rene Helmantel uit Ossenzijl, Arjan Lensen uit Meppel en Herman Spitzen uit Oldemarkt.

Vertegenwoordigende Vergadering (VV) van de KNNV

Op 16 april 2016 wordt de jaarvergadering van de landelijke KNNV gehouden. Ook onze afdeling zal daar vertegenwoordigd zijn. Begin april verwachten we alle stukken voor de VV te hebben ontvangen. Het bestuur stelt de leden in de gelegenheid om mee te denken over de inhoud van die vergadering. Op 12 april van 20.00 - 21.00u is daarvoor de mogelijkheid, voorafgaand aan een vergadering van het bestuur. Op verzoek zullen de documenten voor de VV door de secretaris worden toegestuurd. Dit gebeurt uit het oogpunt van kostenbesparing bij voorkeur langs elektronische weg.

Recent verschenen (in boekvorm)

Vogels in Overijssel 2015

Op zaterdag 7 november werd tijdens de jaarlijkse Overijsselse vogelaarsdag aan het Drontermeer de nieuwste jaaruitgave in de serie Vogels in Overijssel gepresenteerd. Het bevat artikelen over rietganzen op de slaapplaatsen in de Engbertsdijksvennen, de betekenis van de Vreugderijkerwaard voor de casarca en informatie over broedgevallen in 2015 van de zeearend (de eerste voor Overijssel), rode wouw en kraanvogels in de provincie. Het artikel over roeken in Deventer sluit mooi aan bij de ervaring die wij in Steenwijk hebben met de ontwikkeling van kolonies. Afsluitend in het boekwerkje van 80 bladzijden zijn de overzichten van zeldzame broedvogels en bijzondere vogelwaarnemingen in 2014.

blad 8

Koppel april 2016

Het boekje is voor € 15, - inclusief portokosten te bestellen via bankrekening NL60INGB 0004506821 van de Samenwerkende vogelwerkgroepen Overijssel te Markelo met vermelding ViO 2015.

Veldgids Slakken en mossels

De KNNV uitgeverij voegde weer een veldgids aan de serie toe. Ditmaal over onze land- en waterslakken en de mossels, zowel van zoet als van brak water. De gids is overzichtelijk ingedeeld en met behulp van de tekst en de foto's zijn de soorten op naam te brengen. Verspreidingskaartjes geven het voorkomen van de soorten weer in blokken van 12,5 x12,5 km. Zo is in een oogopslag te zien of een soort ook bij ons in de Kop van Overijssel voorkomt. Zo blijken er twee soorten tuinslak te bestaan. De zwartgerande tuinslak staat wel voor onze omgeving geregistreerd, maar de witgerande, die minder algemeen is, niet. In de veldgids worden ook 27 soorten naaktslak beschreven. Wie wist dat het er zoveel waren?

De veldgids Slakken en mossels is bij de KNNV uitgeverij te bestellen voor € 29,95: <http://www.knnvuitgeverij.nl/NL/webwinkel>. Op deze site vindt u ook alle andere uitgaven van de KNNV.

Jeugdnatuurclub De Weerribben

Het seizoen 2015 -2016 draait op volle toeren, maar ons groepje van vier begeleidsters is toch wat smal. Dus zijn we op zoek naar mensen die ons vooral op lange termijn kunnen versterken!

Er wordt verwacht dat je eerst mee draait met de activiteiten en samen met de kinderen geniet van alle leuke activiteiten die we mee maken. Op termijn verwachten we dat je actief clubactiviteiten of onderdelen hiervan kunt en wilt gaan organiseren. Een diploma of het willen halen van een IVN-natuurgids of IVN-jeugdbegeleider diploma wordt zeker aanbevolen. Lijkt het je leuk om ons team te komen versterken of wil je meer informatie?

Neem dan contact op met Wieke Nieland tel.06 -13293975 of email.

janenwieke88@gmail.com.

Wie lijkt dit leuk?

Een oproep voor een nuttige en aangename activiteit.

door Ton Bode

Zoals in het voorwoord al is aangegeven, heeft Theo van de Graaf besloten om na dertien jaar te stoppen met het organiseren van de lezingen voor KNNV en IVN. Hij heeft het altijd met plezier gedaan en heeft een map vol ideeën over leuke onderwerpen. De organisatie behelst het regelen van vijf lezingen per winterseizoen en het bespreken van de zaal en zorgen voor de inrichting. Bij dat laatste onderwerp maken vele handen licht werk. We hopen nog op de opgave van een aantal leden dat regelmatig daarmee wil helpen.

Welk lid lijkt het leuk om deze klus een aantal jaren te doen? Als je het nu al weet, meld je dan aan. Als je nog wat meer informatie wil, neem dan contact op met Theo en vraag hem wat er allemaal vastzit aan het regelen van een lezing. Het is een dankbare taak. Onze lezingen worden door 30-100 mensen per keer bezocht.

Operatie Steenbreek

Ton Bode

Een trendbreuk bereiken is wat Operatie Steenbreek wil door burgers bewust te maken van het feit dat vergroening van versteende tuinen zorgt voor een gezondere leefomgeving. Steenbreek is een plantje dat behalve op plaatsen waar kalkhoudend zand voorkomt, ook te vinden is op allerlei steenachtige terreinen. In allerlei naden en kieren kan het ontkiemen en zich goed handhaven. Het plantje steenbreek staat dan ook symbool voor het project om in den lande verstening van tuinen tegen te gaan. Met verstening wordt dan

bedoeld het verminderen van groen in tuin en plantsoen door het groen te vervangen door tegels en stenen. Met hier en daar een potplant of een bak met bloemen wordt de stenen tuin dan aangekleed. De mode van het verstenen, die door de grotere tuincentra en sommige hoveniers in het

leven is geroepen en levend wordt gehouden, zorgt echter ook voor tuinen waar voor de

natuurlijkhebbber niet veel in te beleven valt. Verstening zorgt voor minder vogels, insecten en andere dieren in de tuinen. Omdat een groene tuin leuk kan zijn, heb ik daar in enkele vorige

nummers van Koppel al voorbeelden van gegeven door wat leuke waarnemingen uit eigen tuin met u te delen.

Het volleggen van een (deel van de) tuin met stenen heeft een aantal nadelen, dat ik hieronder weergeef. Van www.operatiesteenbreek.nl komen de volgende omschrijvingen.

Verstening versterkt het stedelijk hitte-eiland-effect: het gemeten temperatuurverschil tussen stad en buitengebied. Vooral in de zomer kan een verhoogde omgevingstemperatuur een negatief effect op de gezondheid van mensen hebben, vooral van ouderen en zwakkeren.

Verstening vermindert de ruimte voor biodiversiteit in de stad. Afname van het leefgebied van bijvoorbeeld de egel, vlinders, (wilde) bijen en andere insecten heeft ook een negatief effect op veel vogelsoorten en vleermuizen.

Verstening speelt een belangrijke rol in de waterhuishouding. Door het aanbrengen van verharding vermindert de doorlaatbaarheid van de bodem voor water. De versnelde afvoer van regenwater leidt tot overbelasting van het riool en de waterzuivering.

Verstening zorgt voor verminderd vasthouden van een deel van het winterse neerslagoverschot door planten, waardoor er in tijden van droogte minder water beschikbaar is.

Verstening heeft een negatief effect op de luchtkwaliteit, vooral op de concentratie fijn stof.

Het project is omarmd door het landelijke IVN en de landelijke KNNV. Reden is ondermeer dat een goede biodiversiteit, het voorkomen van een veelheid aan soorten planten en dieren in de stad, bij kan dragen aan het behoud van soorten, die het soms in de agrarische buitenwereld ook al moeilijk hebben. De wilde bijen, die een belangrijke taak vervullen in het bestuiven van wilde planten, tuinplanten en gewassen, spreken het meest tot de verbeelding.

Op dezelfde website wordt ook nog het volgende gezegd.

'Een groene leefomgeving werkt stress verminderend en heeft een algemeen positief effect op de gezondheid en het welzijn van de mens.'

Als we bedenken dat ook het zuiveren van schoon water dat via de riolering bij de rioolwaterzuivering terecht komt (ons) veel geld kost, lijkt het zinvol om zoveel mogelijk water in eigen tuin op te vangen en te gebruiken. Per slot van rekening is elke millimeter regen die per m² tuin valt, goed voor 1 liter water die niet uit de kraan hoeft te worden gehaald om te sproeien. Ook om die reden zijn er al negen grote gemeenten die aansluiting bij het project hebben gezocht en via allerlei activiteiten proberen om de verstening weer om te draaien in vergroening. Daar kunnen we allemaal baat bij hebben.

Op de genoemde website kunt u meer informatie over dit onderwerp vinden.

De lente ontwikkeld zich traag informatie van de Wageningen University

De maanden november en december leken wat temperatuur betreft wel op maart en april. Het gevolg was dat allerlei planten van de voorlente zoals hazelaar, gele kornoelje, sneeuwkllokje, krokus en speenkruid al in bloei kwamen. De gemiddelde start van de bloei van hazelaar is uitgekomen op 1 januari. Dit is zes en een halve week vroeger dan normaal.

Maar de combinatie van een extreem vroege start van de voorlente en de zeer trage ontwikkeling in de natuur bij lage temperaturen, veroorzaakt een tergend langzaam verloop van de lente. Ook de komende week blijft de maximumtemperatuur nog onder de 10 graden, maar de nachtvorst blijft weg. Volgens de [natuurverwachting van De Natuurkalender](#) zullen de komende week steeds meer mensen hun eerste bloeiende dotterbloem, bosanemoon, hondsdrif en pinksterbloem zien. Geleidelijk aan komt er meer jong groen aan struiken zoals de meidoorn, de hazelaar en de wilde lijsterbes. Beeldbepalende bomen zoals berk, eik en beuk komen naar verwachting pas eind april in blad.

NIET MEER ZOEKEN!

DRUKKERIJ HOVENS GRÉVE B.V.

*levert al meer dan 145 jaar alle soorten drukwerk.
Ook voor fotocopieën en digitaal printen kunt u er terecht.*

*Het predicaat
"Holleverancier"
garandeert u
kwaliteit.*

ONNA STRAAT 11-13
8331 HL STEENWIJK

E-MAIL: INFO@HOVENSGREVE.NL

TELEFOON (0521) 52 26 00

TELEFAX (0521) 52 27 00

INTERNET: WWW.HOVENSGREVE.NL

Terugblik

Succesvolle nieuwjaarsbijeenkomst door Jan Feenstra

“We zullen ons moeten instellen op veranderende omstandigheden in klimaat, economie, veiligheid en terrorisme. Toch blijkt de Nederlander zijn leven gemiddeld het rapport cijfer 7,8 te geven. Hiermee zijn wij een van de gelukkigste landen binnen Europa.” Dit zei Rian Hoogma, voorzitter van IVN Noordwest-Overijssel tijdens een geslaagde nieuwjaarsbijeenkomst van IVN en KNNV op zaterdag 9 januari jongstleden in Tuk’s Theehuis nabij de Woldberg. “We zijn er nog niet aan gewend dat de veilig gewaande muren rondom ons kleine landje langzaam aan verdwijnen en dat we ons land moeten delen met veel mensen uit andere culturen. Verder is de wijze van communicatie sterk veranderd. Het internet is snel en effectief maar ook anoniem en afstandelijk. En daarom ligt de kracht van IVN in het elkaar ontmoeten, samen een cursus volgen, wandelingen maken en met elkaar genieten van de natuur.” Ook de samenwerking tussen IVN en KNNV bleef niet onbesproken. Hoogma hierover: “Onze samenwerking met KNNV De Noordwesthoek verloopt heel plezierig. Op landelijk niveau is onlangs besloten dat beide partijen zelfstandig blijven en dat er een zekere overkoepeling wordt geëffectueerd om de samenwerking op provinciaal niveau verder te bevorderen.”

Wandeling

De nieuwjaarsbijeenkomst begon met een prachtige wandeling rondom de Woldberg onder leiding van natuurgids Piet Hein Klip. De opkomst was prima. Maar liefst 45 leden hadden gevolg gegeven aan de uitnodiging. Voor Piet Hein Klip een enorme uitdaging om zo'n grote groep te gidsen. Het ging hem prima af en er was dan ook niets dan lof en waardering voor hem. Tijdens de wandeling vertelde hij over de sparren en de beuken van de Woldberg, de symbiose op de bomen en over de pingo waar hij het gezelschap langs leidde.

Ook de innerlijke mens werd niet vergeten. Koffie en thee werden gevolgd door groentesoep en snert met roggebrood en spek. Bestuur en leden kunnen op een geslaagd evenement terugzien.

oeverwaluwwand

ZWALUWEN ZIJN WELKOM

door Jan Feenstra

De vogelgroep van het IVN heeft de zwaluwenwand in Wetering Oost geadopteerd van Staatsbosbeheer. Hierover gaat het volgende verslag. Binnenkort zal er ter

plekke een infopaneel worden geplaatst met wetenswaardigheden.

Het is zaterdag 5 maart. In alle vroegte hebben zeven leden/vrijwilligers van de vogelgroep van IVN Noordwest-Overijssel zich verzameld bij de oeverwaluwwand in Wetering-oost. Een dikke laag nevel bedekt het landschap en zorgt voor een mystieke sfeer. De zeven IVN'ers prepareren de 156 nestgaten, die zich in de wand

bevinden, voor het komende broedseizoen. Het oude zand wordt uit de ongeveer een halve meter diepe gaten verwijderd en vervangen door nieuw leemzand. Hierin kunnen de vogels zonder instortingsgevaar zelf hun nest uitgraven. Het gaat hier om een kunstmatige oeverwaluwwand, die bestaat uit een prefab betonwand met gaten. Ook in andere plaatsen in het land is deze methode inmiddels met succes beproefd. Mede hierdoor gaat het een stuk beter met de oeverzwaluwen.

De oeverzwaluw is te herkennen als een bruinachtige zwaluw met witte onderzijde en borstband. Hij is ongeveer twaalf centimeter groot en heeft een kleed met bruinigrijze bovendelen en witte onderdelen. De ondervleugels zijn vrij donker en de staart is ondiep gevorkt.

Binnenkort zullen de oeverzwaluwen vanuit de Sahel, hun winterverblijfplaats, in Nederland arriveren. Hopelijk worden net als vorig jaar alle 156 nestgaten in de zwaluwwand bezet. Toen kropen er maar liefst ruim zeshonderd jonge zwaluwen uit het ei. Al het doen en laten van de vogels wordt nauwkeurig door de leden van de vogelgroep gevolgd en vastgelegd.

Het prepareren van de wand verloopt zeer voorspoedig. Tegen het middaguur is de klus geklaard, zodat de ingeplande middagploeg niet meer hoeft te komen. En nu maar afwachten hoe het in het komende broedseizoen zal gaan.

Met dank aan Roely Luyten, Liesbeth Pit, Albert Steenbergen, Jeroen Bredenbeek, Henk Plat en Joukje en Henk Buschman. Ook dank aan de firma Muis voor het beschikbaar stellen van het ponton en andere materialen.

Foto's Wilbert Bijzitter.

Gidsen verdiepen zich in de sterren.

door **Els Heibrink**

Op donderdagavond 8 oktober verzamelden zich een zestal gidsen op de loswal in Kalenberg voor een informatieve avond over sterren. De avond begon met een boottochtje naar Bed & Breakfast de Imme.

Wim Liesker en Marjo Disseldorp bezitten sinds een paar jaar een boerderij langs de Kalenbergergracht te Ossenzijl. De boerderij is omgetoverd tot een Bed en Breakfast met als extra mogelijkheid om samen met Wim Liesker (hobbymatig astronoom) de

wonderlijke wereld van het heelal te bekijken.

Aangekomen bij de B&B mochten we plaatsnemen aan een lange tafel met uitzicht op een groot beeldscherm. Dit beeldscherm zou voor deze avond onze belangrijkste bron van informatie zijn, aangezien het op de heenweg erg bewolkt was en we weinig sterren hadden waargenomen. Na een korte inleiding begonnen we samen aan onze ontdekkingsreis door de ruimte!

Via foto's van de Bed&Breakfast, De Weerribben, Nederland, Europa, de Aarde, ons planetenstelsel en de Melkweg, kwamen we terecht in de oneindige ruimte. Het gaf de aanwezigen een beeld van waarin wij

ons bevinden en hoe groot de wereld om ons heen is.

Na deze introductie begonnen we aan een theoretisch, maar zeer interessant deel van de avond; Wat zien we allemaal aan de hemel zowel overdag als 's avonds? De zon, maan, sterren, planeten, meteoren, satellieten en kometen. Hoe ontstaan deze elementen en wat betekenen ze voor ons en voor het leven op aarde? Terwijl we luisterden naar de theorie en de beelden op het scherm ons hielpen om dit alles beter te begrijpen, ontstonden er steeds meer vragen. Wat fijn dat Wim Liesker zo enorm veel kennis heeft en dat hij ons alles kon uitleggen zowel mondeling als in beeld. Fantastisch!

De tijd vloog voorbij deze avond en onze hersenen probeerde de nieuwe informatie te verwerken, maar onze nieuwsgierigheid werd alleen maar groter naar het eigenlijk, toch voor velen onbekende terrein van de sterren en het heelal. Vol enthousiasme stapten we tegen elf uur naar buiten, al waar het gelukkig droog was en we zo af en toe

Verslag van de Vogelexcursie naar de IJsseldelta op zaterdag 23 januari 2016

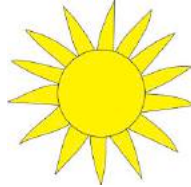
door **Barbera Mather**
foto's Thijs Krösschell

Het is eindelijk weer eens boven nul als we om 09.00u vanaf NS station Steenwijk, met niet minder dan 19 personen, vertrekken voor onze vogeldag. Thijs Krösschell heeft een prachtige route voor ons uitgestippeld.

blad 16

sterren zagen opdoemen tussen het wolkendek. Aan de hemel ontdekten we Orion en heel klein zagen we de plejaden groep in het sterrenbeeld stier. Vele sterrenbeelden hadden we deze avond op beeld gezien, helaas konden

we deze niet samen buiten zoeken en dus gingen we allen met huiswerk naar huis. Op zoek naar de genoemde sterren van deze avond!

Het was een geweldige avond, met dank aan Wim en Marjo!

In overleg met Wim en Marjo is het mogelijk om volgend jaar, bij voldoende deelname met een maximum van 8 personen, nogmaals een sterrenkijkavond te organiseren. Heeft u belangstelling of wilt u meer informatie over deze avond dan kunt u contact opnemen met Els Heibrink telefoon 06 57187354 of e-mail elsheibrink@hotmail.com

De eerste stop is bij Het Engelse Werk in Zwolle. De vogelkijkhut bestaat niet meer, maar vanaf de oever van de IJssel kunnen we de eerste watervogels noteren. In prachtig bleek zonlicht zien we de eerste brilduikers, tafeleenden, diverse ganzen- en eendensorten en zelfs een groepje mooie puttertjes.

Het treintje van auto's rijdt verder langs de uiterwaarden van de IJssel; op veel plaatsen ligt nog ijs. Vanaf een parkeerplaats langs de weg zien we

Koppel april 2016

zwanen in een gelukkig zeer plaatselijke flard mist; het lijken wilde zwanen, maar nee, het zijn toch knobbelzwanen en ook twee zwarte zwanen.

Onderweg naar het bezoekerscentrum van SBB in Den Nul, zien we twee ooievaars parmantig door het weiland stappen. Het bezoekerscentrum heeft niet alleen een zeer welkom restaurant en toiletten, maar ook panelen met historische informatie over de streek en over het herinrichtingsplan van de uiterwaarden.

De Duursche Waarden zijn ons volgende stoppunt. Via een wenteltrap bereiken we een geweldig uitkijkplatform; voor ons ligt de rivier, links en rechts de uiterwaarden met wilde paardjes die toch erg tam blijken; de resten van een steenfabriek en een door mollen omgespit grasland met struiken. In deze struiken scharrelen veel merels, een groepje putters en een paar

goudvinken. Een paar mensen zien kort de ijsvogel, maar die komt niet meer terug. Het weidse, oerhollandse

landschap alleen al is de moeite meer dan waard. Het gedicht van Marsman dringt zich onmiddellijk aan mij op.

We gaan verder, er staat nog meer op het programma voor vandaag. De Tichelgaten bij Windesheim, ook al zo'n snoepwinkel, met een Indische gans en man & vrouw nonnetje. De knobbelzwanen stijgen op en landen, terwijl de buizerd vanuit een boom bekijkt of er nog wat te halen valt tussen de vele kuifeenden, slobeenden en smienten.

Dan volgt de dijk bij de oude IJsselcentrale, bekend van de webcam. De slechtvalk van "Volg de Lente" laat even op zich wachten maar laat zich daarna geweldig zien en volgen. Twee dodaarsjes doen net steeds kopje-onder als je ze in beeld hebt maar blijven gelukkig steeds weer dichtbij bovenkomen.

Koppel april 2016

blad 17

De dag vordert als we bij Zalk de westoever van de IJssel afrijden, richting Kampen. Wat een ganzen! In de auto doen we een voorzichtige poging het aantal te schatten tienduizenden is ons vage idee. Kolganzen, brandganzen, grauwe ganzen. En jawel wat een bof, dat onze ogen net op een ijsvogel vallen. En iets verderop een koppeltje grote zaagbekken, altijd mooi om zo'n punkertje te zien zwemmen.

Ter afsluiting gaan we via een blubberweggetje naar de kijkhut Jan Nap - de plaats waarvan de broedende zeearend vorig seizoen te zien was. En we boffen. Aan de overkant van het prachtige rietland, op een eiland zien we een zeearend zitten, vlak naast zijn of haar nest van vorig jaar. Een aantal van

ASIELZOEKERS MAKEN RONDVAART IN GIETHOORN

door Jan Feenstra

Enkele begeleiders en elf asielzoekers maken onder leiding van een kleine bestuursdelegatie van IVN Noordwest-Overijssel op zaterdag 20 februari jongstleden een rondvaart door en rond Giethoorn. De trip wordt verzorgd door rondvaarbedrijf Koppers, waarvan de eigenaar onlangs de IVN-cursus "Gastheerschap" met succes afrondde. De elf asielzoekers, allemaal jongemannen, kijken hun ogen uit en stellen allerlei vragen. "Waarom liggen

er zakken zout bij de bruggetjes over de dorpsgracht?" en "Welke vissoorten zwemmen hier?" Een
blad 18

ons ziet zelfs twee zeearenden. En de echte geluksvogels zien de roerdomp majestueus langs vliegen. Voor de rest van ons zijn er gelukkig nog de prachtige wilde zwanen.

Daarna rijden we via Vollenhove terug naar Steenwijk. De dag zit er weer op. In totaal namen we 48 vogelsoorten waar.

Thijs, namens ons allen: enorm bedankt! Je had een prachtige, gevarieerde en interessante route voor ons uitgezet. Het geweldig mooie weer had je ook goed geregeld!

jongeman uit Eritrea en zijn familie zijn vissers. De jongens vertellen dat ze in Smilde naar school gaan en daar de afgelopen week van alles hebben geleerd over lid- en werkwoorden; erg moeilijk. De rondvaart voert de deelnemers over

Koppel april 2016

de dorpsgracht door Giethoorn en over het Bovenwiede om tenslotte weer in de dorpsgracht te eindigen. Aan boord zijn allerlei versnaperingen, waaronder stroopwafels. Dit echte Nederlandse woord kunnen de jongemannen na afloop van de excursie allemaal uitspreken. Ze bedanken met een hartverwarmend applaus.

Wandeltip

door Theo de Graaf

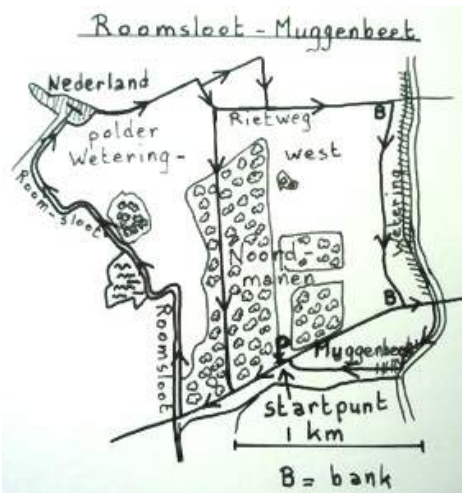
Roomslot – Muggenbeet: 6 of 7,5 km
 Door de afwisseling van diverse landschappen en biotopen is dit een vogelrijke route. Vergeet daarom de verrekijker niet. Het gras kan lang en

Startpunt: De parkeerplaats langs de N333 Steenwijk - Blokzijl tegenover hectometerpaal 8,5. Dit is bij de afslag naar Geertien. Kijk vanaf de parkeerplaats in noordelijke richting. Hier lopen vaak reeën.

Routebeschrijving:

a. Loop over het fietspad richting Blokzijl. Bij routepaaltje D45 schuin rechtsaf, de blauwe route volgen. Na 100 m komen we bij de Roomslot (zie 1 en 2) waar we rechtsaf gaan. Tip: kijk onder de brug naar spraints of loopsporen van de otter (4). We blijven over de grasdijk langs de Roomslot lopen tot Nederland (1). Met enig speurwerk en wat geluk zijn langs de vaart sporen van otters te vinden. Aan de overkant (3) in de weilanden lopen soms reeën. Even voor we in Nederland zijn, zien we links aan de overkant een ooievaarsnest dat jaarlijks bezet is. Ons pad maakt hier een scherpe bocht naar rechts en draait dan geleidelijk naar links. In deze lange bocht krijgen we naar links zicht op een stukje van de oude loop van de Roomslot. Op de verharde weg gaan we rechtsaf. Dit is de Rietweg (1)

b. Na 600 m maakt de weg een scherpe bocht naar rechts. Op 30 m na de bocht komen we bij een brede dwarsslot. Hier kunnen we kiezen voor de kortere of de langere route. Wie de langere route wil volgen, leest verder bij c. Wie kiest voor de kortere route loopt verder over de weg tot de wijde bocht naar links. Voor de lantaarnpaal gaan we rechtsaf, een breed graspad op. Dit is het tracé van een weg die er nooit gekomen is (2). We lopen door de Noordmanen met aan beide zijden moerasbos. Aan het einde, op het fietspad linksaf naar de parkeerplaats.

nat zijn. Trek daarom waterdichte schoenen of laarzen aan. De lange route voert langs café-restaurant Geertien. 's Zomers kun je er heerlijk op het terras zitten en 's winters kun je er terecht voor erwtensoep. Altijd geopend.

c. We gaan linksaf, waarbij we de sloot aan onze rechterkant houden. Hier liep vroeger een sintelpad (1). Blijf langs de sloot lopen tot het einde. Dan rechtsaf de dam over. Aan het einde op de klinkerweg (opnieuw de Rietweg) linksaf. Eerst links van de weg en later ook rechts zien we nieuw natuurgebied met soms veel vogels. Enkele jaren geleden waren dit nog graslanden waar schapen en koeien liepen. Nu zijn het vogelrijke water- en moerasgebieden.

d. Na 500 m bij de zitbank rechtsaf het fietspad op. Naar rechts hebben we weer uitzicht op nieuwe natuur. Recht vooruit zien we de faunapassage (5) onder de N333. Aan het einde van het fietspad linksaf. Bij de T-splitsing rechtsaf. Nu de weg volgen door Muggenbeet en je komt tenslotte weer uit op de N333 en bij de parkeerplaats.

1. **Nederland en de Roomsloot.**

Nederland is een zeer oud dorp, oorspronkelijk een dorp van veeboeren die hier goede grond vonden, veengrond met een laagje klei erop. Ze bouwden hun huizen op een zandrug die hen enigszins beschermde tegen niet al te hoog water. In de achttiende eeuw werd ons land enkele keren getroffen door een hardnekkige veeziekte, runderpest, waardoor veestapels totaal zijn uitgeroeid, met als gevolg diepe armoede. Dit is er waarschijnlijk de oorzaak van geweest dat veel boeren in dit dorp ertoe overgingen hun goede gronden af te graven. De dunne kleilaag werd verwijderd om daarna van het onderliggende veen turf te kunnen maken. Een omgeving van wei- en hooilanden veranderde daardoor in een landschap van trekgraten en

legakkers, de weren en de ribben. Nederland is lange tijd over land nauwelijks bereikbaar geweest. De enige begaanbare weg was een smal sintelpad via legakkers naar Wetering waarover de kinderen naar school konden lopen. Het was ook mogelijk om over graslanden en vlanders naar Blokzijl te lopen of naar Baarlo, maar van een begaanbaar pad was hier nauwelijks sprake. Vervoer van enige omvang en gewicht vond plaats over het water. De Roomsloot vormde daarbij de belangrijkste waterweg waarover turf, riet en vee vervoerd konden worden naar Blokzijl en vandaar over de Zuiderzee naar het westen. Pas in de vijftiger jaren van de vorige eeuw werd Nederland ontsloten. Toen werd de klinkerweg naar Wetering aangelegd, de Rietweg waarover wij enkele stukken zullen lopen. Tegelijkertijd werd er toen een vaste

brugverbinding over de Roomsloot aangelegd.

- Polder Wetering-west.** In het begin van de twintigste eeuw bestond het gebied ten westen van Giethoorn nog uit een groot moerasgebied vol petgaten in allerlei stadia van verlanding, van open water via trilveen tot moerasbos. In het kader van de werkverschaffing werd tussen 1928 en 1968 een groot deel van dit gebied in cultuur gebracht. Open petgaten werden volgestort, legakkers gladgetrokken en bomen gerooid. Zo ontstonden de landbouwgronden van de polders Giethoorn, Gelderingen, Halfweg, Wetering-oost en Wetering-west. Terwijl we rondwandelen door polder Wetering-west realiseren we ons dat dit gebied er toch wel heel anders uitziet dan de kale en weidse vlakten van de andere polders. Hier zien we nog veel rietvelden langs de Roomsloot en het moerasbos van Noordmanen waar we door of omheen lopen. Vanwaar deze verschillen? Polder Wetering-west was de laatste polder die op de schop genomen werd. Tijdens deze werkzaamheden in de zestiger jaren

veranderde men van inzicht. Was het wel zo'n goed idee om de hele Kop van Overijssel te veranderen in landbouwgebied? Moesten we niet veel zuiniger zijn op deze bijzondere natuurgebieden? In 1968 werd met het werk gestopt toen de polder nog slechts half in cultuur gebracht was. In het landschap kunnen we de sporen van deze halfslachtigheid nog terugzien. Oorspronkelijk liep de Roomsloot vanaf Nederland in een vrijwel rechte lijn naar het zuiden en vormde daardoor een lastige sta-in-de-weg in de nieuw geplande polder. De loop werd daarom verlegd in westelijke richting en volgt nu de kronkelende grenslijn met de Baarlinger polder. In Nederland is nog een klein doodlopend stukje te zien van de oude Roomsloot. Het rechte stuk aan weeszijden van de N333 is ook nog de oude loop.

Dwars door Noordmanen loopt van noord naar zuid een lang en kaarsrecht graspad over een breed talud. Hierover moest de nieuwe weg aangelegd worden die zou zorgen voor een vlotte verbinding tussen Blokzijl en Kalenberg. Deze weg is er nooit gekomen. Ook ten noorden

van de Rietweg is het tracé nog een stuk te volgen. De kortere wandelroute gaat over dit tracé door Noordmanen.

- 3. Roomsloot-Veldhuisweg.** Aan de overkant van de Roomsloot zien we achter het riet de graslanden en verderop enkele boerderijen aan de Veldhuisweg. Een deel van dit gebied tussen Veldhuisweg en Roomsloot ter grootte van ongeveer 100 ha is bestemd om te worden ontwikkeld tot nieuwe natuur. Aangezien een hoger waterpeil hier niet realiseerbaar is, is besloten een smalle strook van 28 ha langs de Roomsloot af te graven tot op boezempeelniveau en zich te laten ontwikkelen tot moeras. Achter deze strook wordt een oppervlakte van 72 ha ingericht als weidevogelgrasland. Zomer- en winterpeil worden omgedraaid zodat een meer natuurlijke situatie ontstaat en er worden plas-drasbermen gegraven. Voor meer informatie zie www.noordwestoverijssel.nl (kijk bij Nieuwe natuur Roomsloot-Veldhuisweg.)

- 4. Voor otters** is de Roomsloot een belangrijke verbindingsweg tussen Wieden en Weerribben. Met wat geduld kun je hun sporen dan ook wel vinden langs het water. Omdat otters grotendeels nachtdieren zijn is het een stuk moeilijker de dieren zelf waar te nemen. Toch is het niet onmogelijk hen overdag te zien, maar dan heb je wel veel geluk nodig. De dagrust wordt doorgebracht in "holts"; dit zijn plaatsen onder wortelstelsels van bomen, of kunstmatige nissen zoals holtes onder bruggen en in

betonpijpen, maar ook bovengronds in legers op verborgen plekje in rietvelden of dicht struweel. In de winter blijven otters actief en met name wanneer er een sneeuwdek ligt zijn hun activiteiten goed speurbaar. De sneeuw maakt de prenten of het spoor opvallend en herkenbaar zodat het over grote afstanden gevolgd kan worden. Bij sneeuw of op glibberige oevers maken otters nogal eens glijbanen, waar een of meerdere dieren bij herhaling vanaf glijden. De otter markeert belangrijke plekken in woon- en jachtgebied met zijn uitwerpselen, de zogenaamde "spraints", en een anale gel. Op deze wijze maakt hij via de geursporen zijn aanwezigheid aan soortgenoten bekend. De uitwerpselen worden op opvallende plekken gedeponed. Oude, uiteengevallen en geurloos geworden spraints worden vervangen door nieuwe. Typische afzetplekken voor otterspraints zijn: stobben of graspollen naast wissels en uitstekende keien in het water of aan de oever, vooral daar waar waterstromen bij elkaar komen en onder bruggen met een looprichel langs het water. In de uitwerpselen zijn vaak visschubben te zien. Vers zijn de uitwerpselen donkergroen tot zwart, teerachtig en vrij stevig. Bij het verouderen worden ze lichter tot grijswit van kleur en worden ze steeds brozer tot ze verpulveren en als een hoopje losse schubben en botjes overblijven. De uitwerpselen blijven een zoet-traanachtige muskusgeur behouden. Deze geur wordt ook wel omschreven als een koeienstalgeur. De afmetingen variëren sterk: de dikte is meestal 10

tot 15 mm en de lengte loopt uiteen van 2 tot 10 cm.5. In 2013 en 2014 is een deel van de N333 verhoogd. De weg vormt nu een 70 m lange brug over een faunapassage die bestaat uit droge, drassige en natte delen waar allerlei dieren een gemakkelijke en veilige doorgang vinden tussen Wieden en Weerribben. Het plas-

dras-gebied direct ten noorden van de faunapassage is aantrekkelijk voor allerlei weide- en watervogels. Voor andere wandeltips: zie www.knnv.nl/noordwesthoek onder verslagen.

WEIDEVOGELBESCHERMING NOORDWESTHOEK 2015

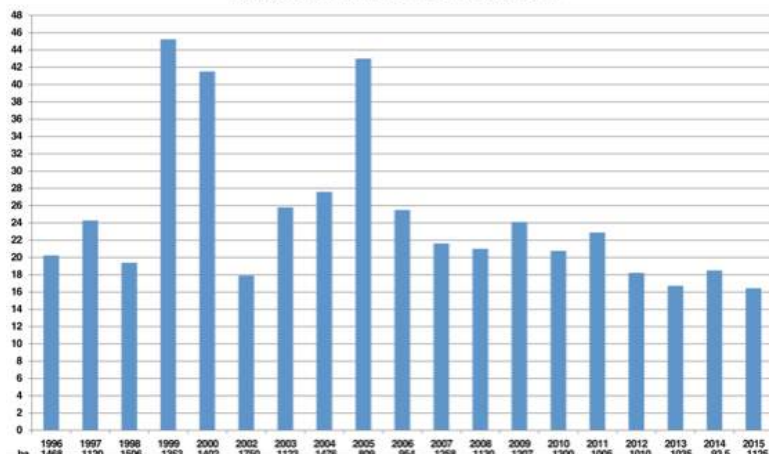
Nesten worden beschermd, maar zonder extra maatregelen voor kuikens zullen weidevogels verdwijnen

door Obe Brandsma

Afname weidevogelstand

In 2015 werden door 18 vogelwachters bij circa 35 agrariërs op circa 1125 ha 205 legfels van weidevogels beschermd. Het gebied, waar weidevogelbeschermers actief zijn, is wat groter als in 2014. Van de Kievit werden in 2015 185 nesten gevonden. Dit zijn 16 nesten per km² en is iets lager als in 2014. Resultaten uit het verleden zijn nogal variabel. Vooral de topjaren in 1999, 2000 en 2005 vallen daarin op. Over de lange termijn loopt de stand van de Kievit duidelijk terug (fig.1). Ook landelijk neemt de Kievit de laatste 10 jaar af.

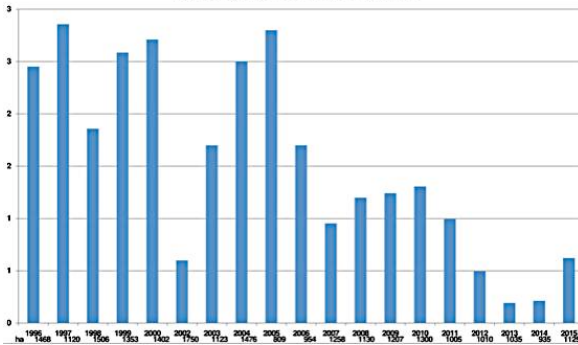
Fig. 1. Aantal gevonden nesten van de Kievit per km²
Noordwesthoek 1996-2000 en 2002-2015

Van de grutto werden in 2015 7 nesten gevonden. In 2004 werden van de grutto nog 37 nesten gevonden. De soort neemt steeds verder af in het

en is hier bijna verdwenen, ondanks de beschermende maatregelen (fig.2). Van de scholekster werden 9 nesten gevonden. In 2005 waren dit er nog 40. Ook hier loopt de stand fors terug (fig.3). Van de wulp en de tureluur zijn in 2015 elk 2 nesten

Fig. 2. Aantal nesten van de grutto per km2 Noordwesthoek 1996-2000 en 2002-2015

Toename predatoren na muizenjaar 2014

De uitkomstpercentages van de nesten van de Kievit zijn na 2013 duidelijk afgenomen, en waren in 2015 erg mager met de uitkomst van 61 % van de legfels (fig. 4).

Belangrijkste verliesoorzaken zijn predatie en landbouwwerkzaamheden.

In 2015 was er in het hele land een hogere predatiedruk. Dit heeft vrijwel zeker te maken met het muizenjaar 2014. In 2014 hebben grondpredatoren (vos, steenmarter, wezel, hermelijn) door het grote voedselaanbod (muizen) veel meer jongen grootgebracht. In 2015 viel de muizenstand terug en zijn deze predatoren op zoek gegaan naar ander voedsel (o.a. legfels en kuikens van weidevogels).

Voorals vossen kunnen grote

schade toebrengen aan de weidevogelstand. In de gemeente Steenwijkerland wordt daarom actief met een lichtbak op de vos gejaagd.

Veel te weinig kuikens vliegvlug

Veel vogelwachters gaven aan dat hun indruk was dat er maar weinig weidevogelkuikens vliegvlug zijn geworden van Kievit, grutto en scholekster. De lage overleving van weidevogelkuikens is landelijk breed een probleem. Vooral in de kuikenfase zijn extra inspanningen nodig op het boerenland om de weidevogels te behouden. Een groot deel van de boeren geeft alle medewerking aan de weidevogelbescherming bij het ontzien van de nesten. Echter de landbouw is zo intensief geworden, dat het voor de kuikens erg moeilijk is om te overleven. Na het

Fig.4. Percentage uitgekomen legfels van de Kievit Noordwesthoek 1996-2000 en 2002-2015

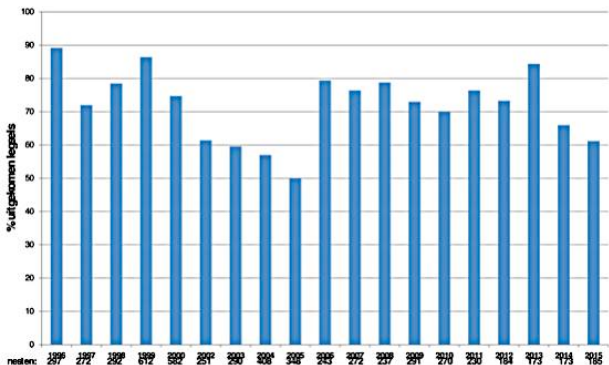
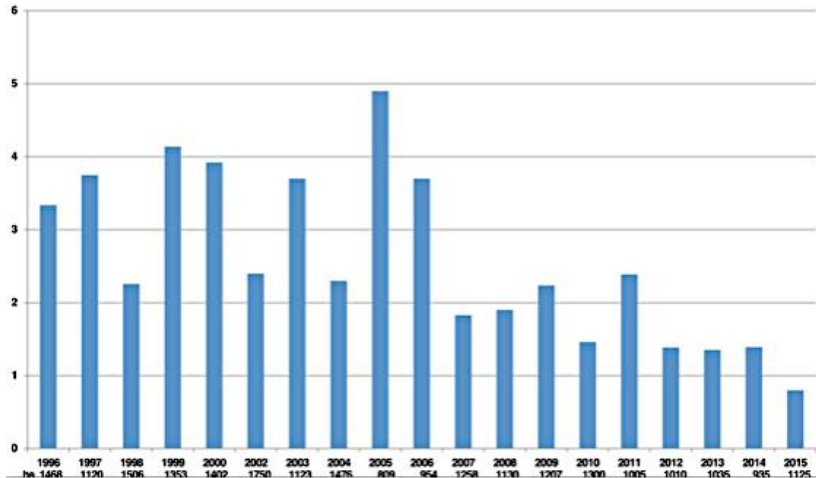

Fig 3. Aantal nesten van de scholekster per km²
Noordwesthoek 1996-2000 en 2002-2015

uitkomen van het nest hebben kuikens voedsel (vooral insecten) en dekking (tegen predatoren) nodig.

Voor kuikens van de grutto is dit extra moeilijk, omdat zij in het lange gras verblijven, en daardoor ook een groot risico lopen te sneuvelen bij het maaien.

Hoe kan de overleving van grutto- en tureluurkuikens worden vergroot?

Door het plaatsen van stokken met plastic zakken (ca. 4 per ha) een dag voor het maaien, kun je gruttogezinnen (en tureluurgezinnen) uit het te maaien perceel wejagen. Op zich werkt deze methode goed, maar wordt nog veel te weinig toegepast. Daarnaast is het een probleem dat er vaak grote oppervlaktes in één keer worden gemaaid, waardoor er geen plek overblijft, waar kuikens dekking kunnen vinden in lang gras. **Meer gefaseerd maaien, stroken (b.v. langs sloten) laten staan, of afwisseling met beweide percelen (meer mozaïek) biedt veel betere overlevingskansen voor weidevogelkuikens. Het lange gras is zowel van belang voor voedsel voor de kuikens (insecten) als dekking tegen predatoren.** Als kuikens een kaal gemaaide vlakte moeten oversteken, zijn ze een gemakkelijke prooi voor predatoren als zwarte kraai en blauwe reiger.

Hoe kan de overleving van Kievitskuikens worden vergroot?

Kuikens van de Kievit, gaan direct na het uitkomen van het nest naar percelen met kort gras, afgeweide percelen of blijven op maisakkers. Ze hebben dan ook weinig last van het maaien. Tegenwoordig broedt het grootste deel van de Kieviten op (mais)akkers. Op maisakkers gaat echter nog veel mis. Van veel vroeg uitkomende Kievitsnesten, worden de jonge kuikentjes ondergeploegd bij het klaarmaken van het perceel voor de mais. Ook hier is het goed mogelijk om een dag voor de bewerking stokken met plastic zakken te plaatsen om de kuikens uit het perceel te verjagen. Echter ook hier geldt dat ze in de buurt dan wel een perceel of strook moeten vinden

met kort gras (eind april), waar ze dekking tegen predatoren en voedsel kunnen vinden. Dit kan bijvoorbeeld een afgeweid perceel of een strook, waarop geen mais is verbouwd zijn, maar ook een schouwpad van een waterschap zou hiervoor dienst kunnen doen). **In 2016 wordt er (evenals in 2015) door enkele Agrarische Natuurverenigingen (voor dit gebied is dit de Kopse Agrarische Natuurvereniging, KAN) geëxperimenteerd met maatregelen voor de Kievit.**

Conclusie

Uit de resultaten blijkt dat door de weidevogelbescherming veel nesten worden beschermd. Door de steeds verdergaande intensieve landbouwkundig overleven er echter maar weinig kuikens, waardoor de weidevogelstand op het boerenland in de Noordwesthoek sterk terugloopt. Extra aandacht van boeren, weidevogelbeschermers en agrarische natuurverenigingen om de kuikenoverleving te vergroten, is noodzakelijk voor het voortbestaan van weidevogels op het boerenland.

Commissie Weidevogelbescherming Noordwesthoek

Vogelwaarnemingslijst, opgesteld door Theo van de Graaf.

1 1	grauwe gans	3 6	houtduif	1 1	fuut grote zaagbek	2 6	wintertalin g	4 6	zwarte kraai
1 2	indische gans	3 7	ijsvogel	2	dodaars	2 7	tafeleend	4 7	putter
1 3	canadese gans	3 8	roodborst	3	aalscholver	2 8	zeearend (2 ex)	2 3	kuifeend goudvink
1 4	brandgans	3 9	merel	4	roerdomp	2 9	torenavalk	2 4	brilduiker
1 5	nijlgans	4 0	pimpelmees	5	grote zilverreiger	3 0	slechtvalk (2 ex)	2 5	nonnetje
1 6	smient	4 1	koolmees	6	blauwe reiger	3 1	meerkoet		
1 7	wilde eend	4 2	staartmees	7	wilde zwaan	3 2	goudplevier		
1 8	krakeend	4 3	spreeuw	8	knobbelz aan	3 3	kievit		
1 9	pijlstartaar	4 4	gaai	9	zwarte zwaan	3 4	kokmeeuw		
2 0	slobeend	4 5	ekster	1 0	kolgans	3 5	stormmeeuw		

Gierengedrag

Gierengedrag door roeken?

Ton Bode

Wie wel eens zijn vakantie heeft gevierd in gebieden waar ook gieren voorkomen, is natuurlijk nieuwsgierig welk gierengedrag hier wordt bedoeld. Gieren heb ik overigens nog nooit in Steenwijk of directe omgeving gezien, maar bijvoorbeeld wel in de Extremadura in Spanje en in de Franse Pyreneeën. Daar komt in grotere

aantallen de vale gier voor, een algemeen voorkomende soort. Maar ook als je daar nooit geweest bent, heb je misschien wel een film op televisie gezien, waarin gieren als opruimer van kadavers in de natuur worden geportretteerd. Dode beesten zijn de voedselbron voor deze grote vogels. Maar hoe vinden veel gieren nu allemaal dat ene beest in een immens groot gebied? Het zicht speelt daarbij een belangrijke rol. Er hoeft maar één gier een kadaver te ontdekken en naar beneden te gaan of vele gieren in de verre omtrek herkennen dat gedrag met hun scherpe ogen, zodat binnen enkele minuten tientallen exemplaren ter plaatse zijn. En dan maar gezamenlijk aan het diner.

Datzelfde gedrag meen ik nu bij roeken te zien. Ik heb weliswaar geen kadavers in de tuin, maar ik voer wel de wintervogels met de pitten van zonnebloemen, gewelde rozijnen en vetbollen. Als ik 's morgens voer bijvul en uitstrooi, dat laatste voor de soorten die op de grond foerageren, zie ik vaak al een echtpaar roek in de boom bij de buurman zitten. Ik heb mijn hielen nog niet gelicht, of die twee roeken dalen af uit hun boom en strijken neer op het grasveldje achter mijn huis. En dan komt het. Binnen twee minuten komen meerdere roeken aangevlogen die soms direct landen op het gras of soms, enigszins wantrouwig, nog een tussenlanding maken op de schutting, de schuur of in onze walnotenboom. Zo komen er wel twintig roeken per keer van de zaadjes en rozijnen snoepen, die ik eigenlijk voor de kleinere soorten als vink en merel uitstrooi. Maar ook roeken moeten eten om in het voorjaar voldoende energie te hebben om nesten te bouwen, eieren te leggen en jongen groot te brengen. Zij zijn niet van de beperkte voorraad in onze tuin afhankelijk, maar zij bezoeken ook bermen en graslanden om daar, meestal samen met kauwen, allerlei larven van insecten uit de bodem te halen. Op die manier werken ze ook nog mee aan het voorkomen van schade in die graslanden. Een verschil met etende gieren is wel dat roeken elkaar accepteren op de voerplaats, maar gieren constant bezig zijn om hun buurman te verjagen. Roeken zijn erg sociaal en broeden, overigens net als vale gieren, in kolonies, maar dat wisten we al.

Voor professioneel advies hoeft u niet verder te kijken...

...kom meer dan **250** verschillende verrekijkers en telescopen voelen, proberen en bekijken, in het testcentrum van CameraNU.nl

Wij zijn trotse partner van **Staatsbosbeheer**, **Sovon** en diverse **vogelwerkgroepen**. Door deze verbinding sponsoren wij onder andere het **onderhoud van observatiehutten**

www.cameranu.nl

 cameranu.nl

Aktiviteiten IVN en KNNV

Zaterdag 2 of 9 april - Stinzenplantenexcursie in Friesland.

Aytta blomke, bledlok, kroomkrookje, liderke, titelroas, holwoartel en grutte gersstjer. Friese naamgeving voor: Daslook, krokus, sneeuwkllokje, wilde narcis, holwortel en knikkende vogelmelk. Bovengenoemde planten behoren tot de zogenoemde stinzenflora, voor het eerst benoemd door dr. J. Botke. Stinzenplanten zijn planten die grotendeels niet inheems zijn maar uit Midden- en Zuid-Europa komen met aanvulling van de mooiste inheemse bol- en knolgewassen zoals bosanemoon, geelster en sleutelbloem. Ze staan op oude buitenplaatsen oftewel staten. Dit waren de adellijke bezittingen. Ook zijn ze te vinden op kerkhoven en in pastorie- en notaristuinen. Tegenwoordig kun je bij heel veel kwekerijen allerlei gekweekte stinzenplantjes verkrijgen. Het woord stins komt uit het Fries (stênhûs) en betekent stenen huis, een versterkte adellijke woning. We vertrekken om 9.00 uur op de parkeerplaats aan de Eesveense kant van het station te Steenwijk en gaan met de auto op weg naar verschillende staten in Friesland.

Door de 'opwarming van de aarde' kun je geen goede planning maken van de excursiedatum, vandaar twee data. Dus óf 2 april óf 9 april. Info hierover bij de excursieleider Liesbeth Haaze - de Groot via telefoon 0561 617188 of 06 54738088. Neem voldoende eten, drinken en een goed humeur mee in de weitas.

Maandagavond 11 april - Libellen determinatie avond

In het Multifunctioneel Centrum 't Hoogtij te Steenwijkerwold zal een determinatie avond gehouden worden over libellen. Vorig jaar organiseerde KNNV de Noordwesthoek en IVN Noordwest Overijssel, een korte cursus over het leven van de libel. Deze avond is hier uit voort gekomen.

We zullen tijdens de bijeenkomst foto's bekijken van libellen en deze met behulp van een veldgids en of determinatieschema op naam proberen te brengen.

De avond wordt begeleid en voorzien van foto's door Ben Prins. Op deze avond is iedereen welkom!

Plaats: MFC 't Hoogtij te Steenwijkerwold

Tijd: 19.30 – 22.00 uur

Informatie en opgave: Els Heibrink tel 06 57187354
of e-mail elsheibrink@hotmail.com.

Woensdag 27 april – Koningsdag – Vroege vogelzangexcursie

Op deze dag houden we onze traditionele vroege vogelzangexcursie. Dit keer laten we de gebiedstraditie voor wat hij is en beluisteren we de vogelzang in het bos- en heidegebied van Vitens bij Havelterberg. Met de zachte winter achter de rug hebben

de (zang)vogels er vast zin in. We rekenen er op dat soorten als boompieper, fitis, bonte vliegenvanger en zwartkop terug zijn uit hun overwinteringsgebieden in Afrika. Maar ook een soort als de zwarte specht, een blijver in de winter, kunnen we ontmoeten. Op de hei maken we een goede kans op het horen van de boomleeuwerik, een soort met een zeer welluidende zang. Het vertrek is om 06.45 uur bij het parkeerterrein (P&R) aan de Eesveense zijde van station Steenwijk en om 07.00 uur bij de ingang Zwarteweg van het terrein aan de Boekweitenweg. Nadere informatie: Ton Bode, telefoon 0521 512074.

Zaterdag 30 april - Fietsen door De Weerribben

Op deze zaterdagmiddag fietsen we door de Weerribben en laten we ons verrassen door de verhalen over de historie, cultuur en natuur van het gebied. De tocht voert vanaf het bezoekerscentrum naar de vogelkijkhut bij de Meenthebrug, waar je uitzicht hebt over de petgaten en misschien een ijsvogeltje kunt signaleren (dus verrekijker mee). Vervolgens fietsen wij langs de Boonspolder, naar het Woldlakebos, waar de oorspronkelijk geplande ontginning rond 1958 is gestopt. De zandpaden voor de toekomstige wegen, de petgaten en de legakkers voor de turf zijn hier nog duidelijke te onderscheiden. Onderweg bij een stukje nieuwe natuur hopen we veel watervogels te zien, zoals de lepelaar, witte reiger en oeverloper. Verder gaan we via de Flodder naar de Tjaskermolen nabij het trilveen en verder over het fietspad langs de Kloosterkooi (oude eendekooi), via Kalenberg en de Kalenbergergracht terug naar Ossenzijl. Op deze route treffen we mooie vergezichten. De lengte van de fietstocht zal ongeveer 15 kilometer zijn en is voor jong en oud goed te doen.

Het vertrek (eigen fiets meenemen) is om 13.30 uur van de parkeerplaats bij het Buitencentrum van Staatsbosbeheer in Ossenzijl. We zullen rond 16.00 uur weer terug zijn.

Nadere informatie Bertus Otten, telefoon: 0561 451744

Woensdag 4 mei - Nachtegalen luisteren
Voor degenen die morgen, Hemelvaartsdag niet gaan dauwtrappen, is de avond van 4

blad 30

Koppel april 2016

mei een goede gelegenheid om eens aan avondvogelzang te doen. We richten ons daarbij vooral op de nachtegaal, die met zijn luide zang zijn territorium afbakent. In de eerste week van mei zijn de nachtegalen in elk geval terug en vaak zeer actief. Hoewel ze in deze periode ook wel overdag zingen, is een nachtegaal in de nacht toch een aparte beleving. De zon gaat om 21.10 uur onder, waarna het nog enige tijd licht blijft.

Het vertrek is om 20.30 uur bij het parkeerterrein (P&R) aan de Eesveense zijde van station Steenwijk en tussen 20.45u en 21.00 uur bij de parkeerplaats in Nederland aan het begin van het fietspad naar Kalenberg.

Nadere informatie: Ton Bode, telefoon 0521 512074.

Natuur en fotografie-wandeling Zaterdag 7 mei

Herken je het probleem: tijdens een natuurwandeling zie je iets geweldigs, je hebt je camera bij de hand en je fotografeert het, bij thuiskomst (of al eerder) blijkt de foto je beleving niet goed weer te geven met teleurstelling als gevolg.

IVN Noordwest-Overijssel organiseert daarom in samenwerking met IVN-natuurgids en (natuur) fotograaf Gerrit Houtschild dit jaar 3 natuurfotografie wandelingen. De eerste zal plaatsvinden op zaterdagochtend 7 mei. Tijdens de wandeling zal Gerrit tips geven om tot betere/mooiere foto's te komen.

Voor wie bedoeld

- Iedere natuurliefhebber die wel eens een camera meeneemt
- Camerasoort is niet zo belangrijk
- Wenselijk is dat je instellingen van je camera weet te vinden
- Lage instap zonder teveel techniek
- Al wandelend wordt advies gegeven

Deze natuur-
fotografiewandeling is
zeer laagdrempelig en
is bedoeld voor de
natuurliehebber die
graag zijn/haar beleving
vast wil leggen maar
niet goed weet hoe.

Waar & Wanneer

- Zaterdag 7 mei 2016
- Tussen 09:00 – 11:00 uur
- Woldlakebos Scheerwolde
- Verzamelen P Ingenieur Luteijnweg Scheerwolde
- Max aantal deelnemers 15 pers.
- Sluitingsdatum 5 mei 12:00 uur

Informatie en opgave, g.houtschild@home.nl 06 11 30 99 82

Bij slecht weer gaat deze excursie niet door i.v.m. vochtgevoeligheid van fotoapparatuur. Kijk voor meer info op <https://www.ivn.nl/afdeling/noordwest-overijsel>

Zondag 8 mei – Verwenwandeling voor moeders en oma's!

Op zondagmiddag 8 mei wordt er
gewandeld door de Rottige Meente.
Het natuurrezervaat Rottige Meente
behoort evenals 'grote broer' De
Weerribben tot de restanten van het
laagveenmoeras dat zich ooit over
een groot deel van Nederland
uitstreckte. Als gevolg van de
vervening is een schitterend gebied
ontstaan waar onder andere de otter,
de grote vuurvliender en de roerdomp
te vinden zijn.

blad 32

Koppel april 2016

De gids zal o.a. vertellen over het ontstaan van het gebied, flora en fauna en cultuurhistorie. De wandeling is geschikt voor het hele gezin. Kinderen kunnen tijdens de excursie een cadeautje voor hun moeder maken. Speciaal voor de moeders wordt er nog iets extra's georganiseerd.

Verzamelplaats: Parkeerplaats aan de Grindweg bij de Oldelamerbrug in Munnekeburen aan de Grindweg (tegenover Lemsterweg 2, 8485 KL Munnekeburen). Duur van de excursie van 13.30 – 15.00 uur.

Er zijn geen kosten aan de excursie verbonden. Vooraf opgave is gewenst. Informatie en opgave Sandra Broers-Visscher, telefoon 06 25246139.

Maandagmiddag 16 mei - Wie leven er in het moeras?

Op maandagmiddag 16 mei (tweede Pinksterdag) kunnen (groot)ouders met hun (klein)kinderen van alles beleven op en rond het natuurgedebied De Weerribben. Al lopende wordt er iets verteld over de ontstaansgeschiedenis van het gebied. Daarna gaan we zelf actief op onderzoek en ontdekken we welke planten en dieren er leven in en bij het water.

Verzamelplaats; Buitencentrum van Staatsbosbeheer aan de Hoogeweg in Ossenzijl.

Tijd: van 13.30u – 15.30 uur.

Informatie: Els Heibrink 06 57187354

Woensdag 18 mei - Arboretum Giethoorn

De plantenwerkgroep organiseert een excursie naar het Arboretum-Heempark in Giethoorn. Het arboretum telt 195 verschillende bomen en struiken uit alle werelddelen. De grond waarop het arboretum en de Euro-hoeve staat is al enkele generaties in het bezit van de familie Maat. Zij hadden hier vanaf 1940 een melkveebedrijf. In 1995 is het meeste land verkocht voor een natuurontwikkelingsproject: een verbindingzone van de Wieden naar de Weerribben. Al in de jaren 60 bestond er een grote liefhebberij voor bomen bij de familie Maat. En vanaf die periode zijn er rond het huis en rond de boerderij al veel en bijzondere bomen geplant. Nadat het melkveebedrijf opgeheven werd en verhuisde naar Portugal is deze bomenhobby zich echt gaan ontwikkelen en ontstond in 1996 het arboretum van ongeveer 1 hectare groot. Jan Maat, grondlegger van het arboretum, leidt ons deze avond rond. Hij vertelt over de geschiedenis van het gebied en heeft bij iedere boom een interessant verhaal. De kosten zijn 2 euro per persoon (gepast meenemen!)

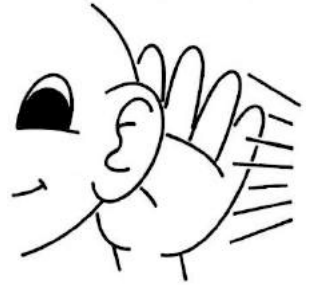
Vertrek 19.00 uur parkeerterrein Eesveense zijde station Steenwijk. Om 19.30 uur verzamelen bij het arboretum aan de Cornelisgracht 44 in Giethoorn. (richting Dwarsgracht, borden automuseum Histo-Mobil volgen, parkeren bij het museum). Meer informatie: www.arboretum-heempark-giethoorn.nl

Zaterdag 21 mei - Wat hoor ik daar?

In het kader van de Nationale vogelweek zal er op deze zaterdagochtend worden gewandeld in park Rams Woerthe, waarbij extra aandacht wordt geschonken aan de zangvogels. Verschillende mezen, zwartkop en tijftjaf, roodborst en winterkoning moeten er in deze tijd van het jaar hun lied ten gehore brengen. Wij laten ons graag verrassen!

Het herkennen van bomen en struiken en informatie over het park zullen tijdens de excursie ter sprake komen, maar de nadruk zal op de vogelzang liggen.

We vertrekken om 07.00 uur bij de hoofdingang van Park Rams Woerthe. De excursie duurt tot ongeveer 10.00 u. Nadere inlichtingen: Piet Hein Klip en Henk Bergsma, telefoon 0521 514097.

Zaterdag 28 mei - Gewestelijke excursie naar de Vreugderijkerwaard (en Scheller en Oldeneler buitenwaard)

De KNNV afdeling Zwolle organiseert dit jaar de gewestelijke excursie. Thema van deze dag is ruimte voor de rivier (De IJssel) en de natuur. De IJssel, een tak van de Rijn die nu ongeveer 11% van het Rijnwater afvoert werd door Thijssse al de mooiste rivier van Nederland genoemd en is dat volgens velen nog steeds. In het verleden zijn er door het toenmalig wilde karakter van de rivier op meerdere plekken rivierduinen gevormd. Een van deze plekken is de Vreugderijkerwaard. Omdat hier een aantal karakteristieke en zeldzame plantensoorten voorkwamen heeft Natuurmonumenten al in de jaren 50 een boerderij met een stuk land aangekocht. Toen midden jaren 90 na extreem hoge waterstanden twee overige boeren uit

het gebied wilden vertrekken, grepen Natuurmonumenten en de Rijksoverheid hun kans. Een boerderij bleef staan en het beheer kon geheel op de natuur gericht worden. Er kwam een meestromende nevengeul om bij hoog water afvoerpielen te kunnen opvangen en veel vogels ontdekten het gebied. Recent is de winterdijk meer landinwaarts gelegd zodat de waard nog groter werd. Dit proces is nog niet afgerond maar begint wel vorm te krijgen. Ook de Scheller en Oldeneler Buitenwaard ten zuiden van Zwolle moeten eraan geloven. Hier wordt een nevengeul gegraven en landbouwgrond omgezet in natuur. De excursie start op de Vreugdehoeve, waar we een introductie op de excursie krijgen door een medewerker van Natuurmonumenten. Daarna gaan we (eventueel met een huifkar) naar de waard. Omdat de inrichting en toegangswegen van het gebied nog steeds veranderen is het niet te zeggen hoe de situatie eind mei precies is, maar de waard zal er dan zeker prachtig uit zien. Neem brood en drinken mee voor onderweg. Na afloop (begin van de middag) komen we weer terug op de boerderij. In de middag verplaatsen we ons naar het oude parkbos het Engelse werk langs de IJssel. Hier bekijken we de oever die ook opnieuw is ingericht. Verder doorlopend over de dijk hebben we een prachtig uitzicht op de werken in de waard. Hierover zal ook iets worden verteld. Meer informatie over deze excursie is te lezen op de website van de Noordwesthoek. Carpoolen is noodzaak omdat er in de excursiegebieden beperkte parkeermogelijkheden zijn. Aanmelden is verplicht en kan tot 13 mei bij hugo.hemelrijk@ziggo.nl. Vermeld hierbij hoeveel mensen je in de auto kunt meenemen. We vertrekken om 9.15 uur bij het parkeerterrein van het station Steenwijk (Eesveense zijde).

Zaterdag 4 juni - Excursie naar de Oldematen en Veerslootslanden

Het natuurgebied Oldematen en Veerslootslanden (tussen Zwartsluis en Staphorst) is in 2014 geheel heringericht. Het gebied vormt samen met de Weerribben, de Wieden en de Rottige Meente het grootste bijna aaneengesloten laagveengebied in West-Europa. Het westelijk deel bestaat uit de Oldematen, een veenweidegebied met

typische laagveenverkaveling van smalle lange percelen. Tussen deze percelen zijn rond 1800 smalle zogenaamde boksloten gegraven op de perceelgrenzen. De sloten werden gebruikt voor transport met bokken (pramen) in het gebied. Deze lange smalle petgaten zijn inmiddels dichtgegroeid (verland) en deels begroeid met elzen. Hierdoor is er lokaal een kleinschalig landschap ontstaan. De natuur was vroeger dezelfde als van De Weerribben en De Wieden, maar door verdroging en achterstallig onderhoud zijn veel soorten verdwenen. Er is echter nog veel over vandaar dat het ook is aangewezen als N2000 gebied. Met de herinrichting heeft het gebied weer een eigen waterhuishouding en is het helemaal eigendom van Staatsbosbeheer geworden. Oostelijk van de Oldematen liggen de Veerslootslanden, dit is een blauwgraslandreservaat met het laatste stukje oorspronkelijke Staphorsterveld. Nooit bemeste hooilanden met allerlei zeggesoorten, orchideeën, trilgras, stijf struisriet, etc., maar ook zilveren maan en grauwe klauwier. Rondom het blauwgraslandreservaat liggen percelen die zijn afgeplagd t.b.v.

van de ontwikkeling van natte schraallanden. Ondanks de relatief korte tijd hebben soorten als moerasviooltje, geelgroene zegge, snavelzegge en tormentil zich al gevestigd. Het ziet er veel belovend uit.

Excursie leider deze dag is Jeroen Bredenbeek. Hij is boswachter in het gebied en vertelt over het nieuw ingerichte gebied, over de inrichting, over de plant- en diersoorten die er voorkomen en nog veel meer!

Vertrek 9.00 uur parkeerterrein Eesveense zijde station Steenwijk. Om 9.30 uur verzamelen bij de kruising Zwartewaterkloosterweg en Conradsweg in Rouveen. De excursie duurt tot ongeveer 12.30 uur. Meer informatie: Jeroen Bredenbeek 06 50213096

Zaterdag 11 juni Fietsen door de weerribben

Natuurgebied De Weerribben kunt u uitstekend per fiets verkennen. Tijdens deze fietstocht zal de gids u vertellen over de ontstaansgeschiedenis van het gebied. Op verschillende plaatsen staat u stil om te genieten van de bijzondere flora en fauna die u tegenkomt.

Start om 10.30 uur vanuit Buitencentrum Staatsbosbeheer te Ossenzijl. We zullen rond 12.30 uur weer terug zijn bij het Buitencentrum. Nadere informatie: Colette de Haas- van Harten, telefoon 0561 481407.

Zondag 12 juni - IVN Slootjesdag

IVN Noordwest Overijssel zal op zondagmiddag 12 juni verschillende activiteiten organiseren met als thema water. Kruip, glibber, speur en ontdek alles over de slootjes in De Weerribben.

Kinderen van 4 tot 12 jaar kunnen samen met hun (groot)ouders op ontdekkingsreis in een doodgewone sloot. Onder begeleiding van een IVN-natuurgids gaan de kinderen met een schepnet en een loep op onderzoek in en rondom de sloot!

Het wateronderzoek is doorlopend van 12.00 uur tot 16.00 uur en vindt plaats bij het Buitencentrum van Staatsbosbeheer, Hoogeweg

27 te Ossenzijl.

Een aantal activiteiten waren nog niet afgerond, tijdens het ter perse gaan van dit bericht. Te zijner tijd kunt u informatie over de Slootjesdag vinden op onze website <https://www.ivn.nl/afdeling/noordwest-overijssel> en in de lokale media.

Nadere informatie: Rian Hoogma, jagerhoogma@hotmail.com

Zondag 19 juni – Vaderdag expeditie door de Rottige Meente

Vaders en opa's worden op deze zondagmiddag uitgenodigd om samen met hun (klein)kinderen dit veelzijdige natuurgebied te komen ontdekken. Tijdens de expeditie zal er verteld worden over de ontstaansgeschiedenis van het gebied en de flora en fauna. Tevens krijgen de deelnemers verschillende opdrachten aangereikt door de gids welke uitgevoerd dienen te worden in het gebied.

Een ontdektocht voor het hele gezin en een ieder die de natuur op een andere manier wil beleven.

Verzamelaarsplaats:

Parkeerplaats aan de Grindweg bij de Oldelamerbrug in Munnekeburen (tegenover Lemsterweg 2, 8485 KL Munnekeburen). Tijd: van 13.30 – 15.00 uur.

Er zijn geen kosten aan de excursie verbonden. Vooraf opgave is gewenst. Informatie en opgave Sandra Broers-Visscher, telefoon: 06 25246139.

Koppel april 2016

blad 37

Donderdag 23 juni -

Avondexcursie: op zoek naar amfibieën

Deze avond gaan we op zoek naar amfibieën onder begeleiding van Edo van Uchelen. Edo is bioloog en natuurfotograaf (www.wildernistrek.nl) en expert op het gebied van amfibieën en reptielen.

Als geen ander weet hij de dieren te vinden. Hij

vertelt je er hele leuke verhalen over, met alle details. We gaan poelen bevissen met een schepnet (dat brengt Edo mee) en kijken wat er naar boven komt. Op deze excursie naar landgoed de Eese en/of het Vledderveld zijn laarzen noodzakelijk. Vertrek 18.30 uur vanaf de parkeerplaats aan de Eesveense zijde van station Steenwijk. De excursie duurt tot ongeveer 21.30 uur. Meer informatie: Edo van Uchelen info@wildernistrek.nl.

AGENDA KNNV en IVN

De vogelwerkgroep houdt in de maanden september tot en met april haar avonden op elke eerste dinsdag van de maand in De Klincke, Kerkstraat 16 te Steenwijk. In de maanden mei en juni worden werkgroepexcursies gehouden.

De vogelgroep IVN houdt in de maanden september t/m april haar avonden op elke tweede dinsdag van de maand in 't Hoogthij, Oldemarktseweg 117, Steenwijkerwold. In mei en juni wordt er een excursie voor de groep georganiseerd.

De vlinderwerkgroep houdt in de maanden oktober tot en met april haar avonden op elke eerste maandag van de maand in De Klincke, Kerkstraat 16 te Steenwijk.

De plantenwerkgroep houdt in de maanden oktober tot en met april (m.u.v. december) haar avonden op elke eerste woensdag van de maand in De Klincke, Kerkstraat 16 te Steenwijk. In de maanden mei en juni worden inventarisaties uitgevoerd.

De geologiewerkgroep houdt in de maanden oktober tot en met april haar avonden op elke tweede dinsdag van de maand (tenzij anders vermeld) in De Meenthe, Stationsplein 1 te Steenwijk. Jaarlijks wordt een (meerdaagse) werkgroepexcursie gehouden. Op de webpagina van de KNNV afdeling is het actuele programma vermeld.

De gezamenlijke lezingen van KNNV en IVN worden in de maanden oktober tot en met maart (februari in combinatie met de KNNV ledenvergadering) gehouden op de derde maandag van de maand in De Klincke, Kerkstraat 16 te Steenwijk.

Voorankondigingen

2 juli Meervleermuisexcursie o.l.v. Johann Prescher

13 augustus van 9 tot 11 uur natuurfotografie wandeling in het Woldlakebos thema libellen o.l.v. van Gerrit Houtschild en Colette de Haas-van Harten

22 oktober van 9 tot 11 uur natuurfotografie wandeling thema paddenstoelen o.l.v. Gerrit Houtschild

Agenda

- 2 april Excursie stinzenplanten op enkele Friese staten
(reservedatum 9 april)
- 4 april Bijeenkomst vlinderwerkgroep
- 5 april Bijeenkomst vogelwerkgroep
- 6 april Bijeenkomst plantenwerkgroep:
presentatie inventarisatiegebied in De Wieden
- 9 april Reservedatum excursie stinzenplanten
- 9 april Excursie geologiewerkgroep naar de Amersfoortseberg en de omgeving
Kootwijk
- 11 april Determinatieavond libellen
- 12 april Bijeenkomst geologiewerkgroep: lezing 'Van oerlandschap tot nationaal
park Drentsche Aa' over geologie, natuur en cultuurhistorie door Dirk Lont
- 12 april Bijeenkomst vogelgroep IVN
- 16 april Landelijke IVN Iedendag in Leiden.
- 27 april Vroegvogelzangexcursie Havelterberg
- 30 april Fietsen door de Weerribben
- 4 mei Luisteren naar nachtegalen in Nederland
- 7 mei Workshop natuurfotografie
- 8 mei Moederdagwandeling
- 16 mei Wie leven er in het moeras?
- 18 mei Bezoek aan het arboretum in Giethoorn
- 21 mei Wat hoor ik daar?
- 21 en Fête de la Nature, landelijk veel activiteiten
- 22 mei meer info: www.fetedelanature.nl
- 28 mei Gewestelijke excursie KNNV Zwolle
- 4 juni Excursie naar de Oldematen en Veerslootslanden
- 12 juni IVN Slootjesdag
- 19 juni Struintocht voor vaders en opa's
- 23 juni Op zoek naar amfibieën

Port Betaald
Port Payé
Pays-Bas

Retouradres postbus 171 8330 AD Steenwijk.

KNNV vereniging voor veldbiologie
De Noordwesthoek

IVN Vereniging voor natuureducatie en
duurzaamheid afdeling Noordwest-Overijssel